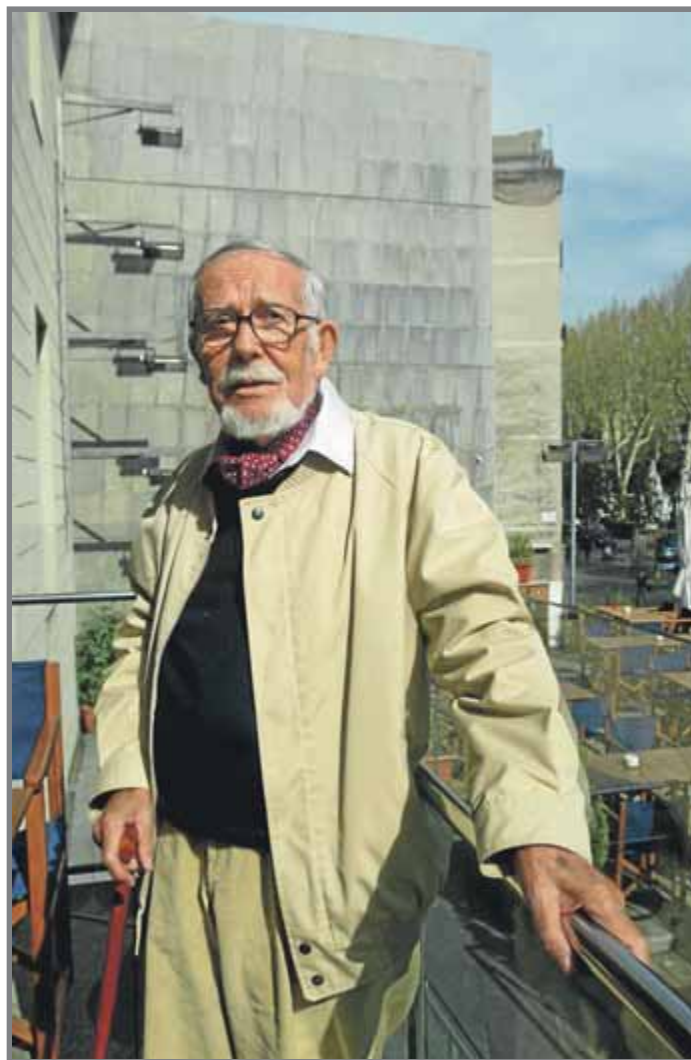

L'altre Francesc Candel

Nascut a la petita localitat de Cases Altas, Paco Candel (1925-2007) va ser periodista, activista i polític, sempre al costat dels més desfavorits

El dels dietaris –i el memoria-
lístic en general– és un gènere
difícil al qual segurament
convindria començar a prestar més
atenció, sobretot quan qui els escriu
és una persona que té molt a dir;
quan és algú que ens ofereix no tan
sols una imatge personal del temps
que va viure, sinó *la seva imatge* o
cosmovisió. Ho vam poder compro-
var, l'any passat, amb el primer vo-
lum dels diaris de Ricard Salvat i ara
ho constatem de nou amb el de Fran-
cisco Candel, publicats per Debate,
amb edició d'Anna Caballé i Gabriel
Jiménez.

Un volum que destaca, d'entrada,
per la seva mida i pel seu gruix: d'un
format més alt que l'habitual, més propi
d'un manual o llibre acadèmic que no pas
d'un literari, les seves 900 pàgines s'hau-
rien convertit tranquil·lament en 1.400
d'haver-se escollit un format convencional.
Aquest fet, que pot fer que algú s'hi repensi,
que cregui que està fora del seu abast, és,
paradoxalment, un dels seus majors avan-
tates. En primer lloc, perquè estèticament
hi surt guanyant; en segon, perquè deixa
clar de bon començament que és un llibre

Francesc Candel, el 2006, al Centre d'Art Santa Mònica ANDREU PUIG

gran; però, en tercer, i per damunt de tot,
perquè els seus amplis marges faciliten que
el lector hi prengui notes.

I, sens dubte, qualsevol persona que s'hi
endinsi amb la mentalitat oberta se sentirà
convidada –en realitat, gairebé *cridada*– a
afegir les seves notes i comentaris, a anar-
lo fent *seu*, a anar-se'l apropiant. Una apropia-
ció que, ben segur, hauria fet molt content
l'autor, que mostra tants dubtes sobre la se-
va obra. Perquè, tal com evidencien els seus

textos, la característica que definia Candel
era la traça descriptiva, pel seu do, innat,
per caçar el moment a través de les parau-
les, per prendre notes del que veia. Per dir-
ho en termes pictòrics: per *pintar al natural*
tot el que l'envoltava.

Tant és així que els seus diaris són, per
damunt de qualsevol altre aspecte, els seus
quaderns de notes; els esbossos que prenia
per poder *pintar* després els seus quadres li-
teraris. Prenia apunts sobre el que vivia per
poder crear noves vides. En realitat, recrear,
atès que com reconeixia –“*no sé inventar*”–,
no comptava amb una imaginació gaire
prodigiosa. Noves, múltiples vides literàries
que potser el rescabaven de la seva única,
i per a ell clarament insuficient, vida.

Aquests diaris reflecteixen, a banda de
l'interès per qualsevol ésser humà que l'en-
voltés, la preocupació –tan intensa que es-

devé una obsessió, una idea
fixa que no l'abandona mai,
que el neguiteja contínua-
ment– per la mort, per la
condició inevitablement
efímera de l'existència. Pre-
ocupació que ja és present,
com a gènesi o motor im-
pulsiu, en l'apunt inicial dels
seus quaderns diarístics, on
recull la defunció de la seva
mare, amb un comentari
que defineix amb una preci-
sió perfecta la seva angoixa:
“*Nunca pensé yo que mi
madre se moría! Ni aun en
aquel momento!*”

La mort serà un fantasma
aterridor que el perseguirà,
implacablement, al llarg de
tots els seus dies. Un fantas-
ma que li provoca un temor
invencible, que li esdevé no
tan sols inacceptable –“*Es
escalofriante la entereza con
que admitimos la muerte de
los demás*”– sinó, sobretot,
incomprensible; més i més
incomprensible a mesura
que va fent-se gran. Fins a
tal punt li resulta inassumi-
ble i el supera que prefereix
no pensar-hi. Com si, ne-
gant-s'hi, la pogués fer des-
aparèixer: “*He agotado to-
dos los recursos de filosofar
sobre la muerte. Ya no se
puede decir nada sobre ella.*”

*Sólo que existe. Que es ella quien te hace de-
jar de existir.*” Propòsit que, per desgràcia
per al seu massa delicat equilibri espiritual,
mai no aconseguirà dur a terme, ja que, i
aquest és un dels trets que més sorprendran
els lectors habituals de l'autor de *Han mata-
do a un hombre, han roto un paisaje*, aques-
ta mena de reflexions de, diríem, caràcter
filosòfic, salpebren el volum i ens brinden
una imatge molt més plural de la que po-
dríem esperar: si alguna cosa demostra, es-

EL GRAN DOLOR
DEL MUNDO.
DIARIOS
1944-1975
Francesc Candel
Editorial: Debate
Barcelona, 2017
Pàgines: 928
Preu: 27,90 euros